

REDACTIONEEL

Deze tweede nieuwsbrief verschijnt op een spannend moment. Inmiddels heeft de Raad voor Cultuur zich uitgesproken over de voorzieningen in de Basis. Hoe de kaarten definitief zijn geschud wordt deze herfst bekend. Het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+ rondt eind juni zijn adviezen af, in augustus volgen de besluiten. PTA is in afwachting van een, hopelijk in meerdere opzichten, warme zomer. Intussen:

Liggen de Toneelschrijfdagen achter ons en staan we middenin het programma Writer in Residence waarvoor we vijf makers/schrijvers selecteerden die met de Zuid-Afrikaanse theatermaker Mike Van Graan hun nieuwste werk ontwikkelen. Intussen zijn ook de opdrachtschrijvers 2008 geselecteerd, worden Proefsessies gerealiseerd van vorige opdrachtjaren en zijn we trots dat ze op die manier bij verschillende partners tot volwaardige producties komen. Intussen is ook de Haagse editie van Schrijf je Stad in volle gang. Overall in het land zijn de activiteiten te bezoeken die we, in kleiner en groter verband, ontwikkelen rond en met onze schrijvers. We blijven daarmee voor langere tijd investeren in opmerkelijke talenten, en houden het breed gevoerde gesprek over ons repertoire op gang. Van dit alles krijgt u in deze brief een indruk. En intussen houden wij onze vingers gekruist.

Marian Boyer

Kwartaalnieuwsbrief van
het Platform Theaterauteurs
2008 nummer 2

REDACTIONEEL	1
TONEELSCHRIJFDAGEN <i>Reacties van bezoekers</i>	1
NIEUWS	3
SCHRIJF JE STAD <i>Achter elke deur woont een verhaal</i>	4
DE BRON VAN <i>Hans Aarsman</i>	5
NIEUWS	5
PTA-SCHRIJVERS 2008	6
NIEUWS	7
PROEFSSESSIES <i>Tussen tekst en voorstelling</i>	8
IK CITEER U EVEN, MAG DAT?	9
COLOFON	9

PTA-WERKKERN

Artistieke leiding: Marian Boyer, artistiek team: Ditte Pelgrom, Joris van der Meer (dramaturgie). Zakelijke leiding: Gerard Kogelman. Assistent artistieke leiding: Marloes van der Hoek. Bestuur: Rob Caubo, Suzanne van Lohuizen, Marten Oosthoek, Frans Strijards. Adviesraad: Rob de Graaf, Ritsaert ten Cate, Ellen Walraven, Sandra Tromp Meesters.

REACTIES

TONEELSCHRIJFDAGEN 2008

Intiem en precies

Een weekend lang zoemden de zalen van De Balie in Amsterdam begin april van de (gesprekken over) toneelteksten. Op pagina 2 en 3 een impressie van de kleine, fijne editie 2008 van de Toneelschrijfdagen in de woorden van de aanwezigen, afgewisseld met enkele citaten van 8WEEKLY.

Marian Boyer interviewt Cornel Bierens

Willem de Wolf

Foto's: René den Engelsman

Over **Verse Tekst**, de jaarlijkse open inzendronde voor nieuwe teksten.

"Ik heb deze aflevering van de schrijversdagen als verbroederend ervaren. Het is goed om af en toe met schrijvers te mixen en *meeten*."

"Een onderdompeling in de wereld van het toneelschrijven in de breedste zin van het woord."

"Bij de tekst van Bruno Mistiaen werkt het opdelen in korte fragmenten goed, de tekst is er scherp en helder genoeg voor en werkt toe naar een duidelijke climax. Acteur Willem de Wolf met zijn ietwat lijzige stem is een gedroomde vertolker."

(Sara van der Kooi op www.8weekly.nl)

Over de **Proefsessies**. Waar teksten van PTa-schrijvers voor een laatste keer aan het publiek worden voorgelegd voor ze verhuizen naar regisseur, acteurs en vormgevers van beeld en geluid.

"Bij Hans Aarsman was maar een klein clubje en het was bijzonder daar deel van uit te maken. Hij sprak erg vrijuit over dood en ziekte en wat voor effect dat had op zijn schrijven. Ik was niet helemaal gelukkig met de gespreksleider omdat hij Hans vaak in de rede viel juist als je wel benieuwd was wat hij ging zeggen, maar toch werd dat gaandeweg beter en vulden ze elkaar beter aan."

"Beide bijeenkomsten waren me aangenaam, en dat is niet een makkelijke verdienste; publieke lezingen van een tekst gevolgd door een discussie zijn vaak vervelend, frustrerend en kwetsend. Dat was nu niet het geval, gelukkig. Meteen werd een juiste toon gezet, goed balancerend tussen intiem/persoonlijk en zakelijk/professioneel. Ik denk dat de vorm interview-lezing-nagesprek daar zeker ook toe heeft bijgedragen."

"Ik vind dat je idealiter als schrijvers bij elkaars lezingen aanwezig zou moeten zijn. Niet zozeer voor de lezing an sich, maar wel voor het debat daarna. Droomwens is natuurlijk dat je zo'n geweldige kerngroep (DE VIJF) vormt, dat iedere andere schrijver/dramaturg etc. etc. bij zo'n discussie aanwezig zou willen zijn."

Kris Cuppens (tweede van rechts) met zijn Meemeesterklas

Over **Meemeesteren**. Kris Cuppens, veelzijdig theater- en filmmaker, vergelijkt de beide talen aan de hand van teksten van deelnemers in een twee dagen durende workshop die je ook voor een (halve) dag kon bijwonen.

"Ik had eigenlijk gedacht dat de scène die ik instuurde geen filmscène was maar een toneelscène, Kris heeft mij er echter van overtuigd dat het absoluut een filmscène was, door Woody Allen als voorbeeld te gebruiken. Ook ging hij aan de hand van voorbeelden uit zijn eigen films laten zien hoe je zo'n scène als de mijne zou kunnen filmen."

"Kris vond ik afwachtend, en de deelnemers vond ik te veel vechten voor hun oorspronkelijke vakgebied van theaterschrijven (wat an sich heel mooi is, natuurlijk). Het idee van het ter plekke opnemen vond ik heel mooi, maar de mogelijkheden waren niet toereikend voor wat de deelnemers geschreven hadden (wat natuurlijk ook weer eigenwijs was van de schrijver, die vooraf wisten dat er alleen tafels en stoelen aanwezig zouden zijn), waardoor er toch weer naar theatrale oplossingen gezocht werd om te kunnen filmen."

“Ik ben blij dat ik de eerste dag geweest ben, het heeft voor mij bevestigd dat ik helemaal niks met film heb en dat ik lekker voor theater blijf schrijven.”

“Ik had gehoopt dat we ons meer op het schrijven van toneel zouden richten en hoe elementen van film hierbij toepasbaar zijn. Nu lag het accent meer op het schrijven voor film, waar mijn interesse niet direct naar uit gaat. Ik heb dankzij de sessie op dit vlak wel nieuwe inzichten en ideeën gekregen.”

“Aan veel voorbeelden werd veel theorie verbonden, maar ik vond het moeilijk om de centrale lijn eruit te halen, en ik kon het moeilijk in de context plaatsten van mijn reeds aanwezige kennis. Laat me wel benadrukken dat ik het vakmanschap van Kris bewonder (hij heeft ongeveer alles gedaan, lijkt wel, in meerdere talen). Hij kan het ook goed en bevlogen overbrengen, en dat neem ik mee, maar ik had meer verwacht op de essentie en verschillen in uitwerking van de twee media in te gaan. Nu ik dat schrijf, besef ik wel wat een hoge verwachting dat is.”

“Is een te ambitieus programma verkeerd? Mijn antwoord daarop is even stellig als kort: nee, dat is niet erg! Ik kom naar de workshop om naar Kris Cuppens te luisteren. Ik kom daar om te horen hoe Kris Cuppens tegen het verschil aankijkt van filmtaal versus theatertaal, niet naar een theoretische verhandeling met afbakening van begrippen. Dat het in de vorm van een werksessie is gegoten vind ik fijn. Dit betekent dat ik mijn werk mag inbrengen. Ik een stem heb.”

Cornel Bierens

Over het Port uur. Waarin het tijd was voor een borrel, goede gesprekken en live muziek.

“Ik spreidde voor de kunst niet al jong een bijzonder talent tentoon. Rond mijn 20e schilderde ik ineens heel mooie portretten. Het was niet iets waartoe ik vanaf m'n zevende een onbedwingbare neiging had.” Zo ging het ook met schrijven: “Ik schreef brieven, kreeg daarop reacties en dacht vaak: ik kan het beter. Goh, zeiden ze, wat schrijf jij filosofisch. En zo kwam ik erachter dat ik kon schrijven.”
(Cornel Bierens op www.8weekly.nl)

“De enige manier om je te handhaven, was om je te onderscheiden. Dus dat hebben we (Ton Kas en Willem de Wolf, red.) gedaan. Want als er iets was wat we niet wilden, was dat weggestuurd worden. En dat gevoel heeft me nog heel lang achtervolgd, dat ik weggestuurd kon worden. Terug naar Groningen, terug naar huis.” Maar: “Die natuurlijke manier van omgaan met ideeën, met boeken, dat vanzelfsprekende, ik ben er altijd jaloers op geweest. Nog steeds ervaar ik dat als moeilijkheid. Maar juist dat bracht ons tot het leidende principe: wat wij maken, mag nergens op lijken, het moet altijd bijzonder zijn. De noodzaak om bijzonder te zijn, daar staken we al onze energie in. We speelden nooit repertoire, dat deden anderen al.”
(Willem de Wolf op www.8weekly.nl)

“Dat zijn van die mensen die zo down to earth over hele speciale zaken praten. En de ruimte was een verademing, met al die tafels, boeken, zitjes. Dat voelt allemaal heel goed.”

Achter elke deur woont een verhaal

“Mijn oma was een echte Haagse”, vertelt acteur Rogier Helwig. “Ze woonde bij ons in de Meuloenstraat.” Er klinkt een zucht van herkenning in Bibliotheek Bouwlust in Den Haag. In een hoek van de bibliotheek heeft zich een tiental deelnemers verzameld tijdens de informatiebijeenkomst over de schrijfcursus die het Platform Theaterauteurs geeft in het kader van het project *Schrijf je Stad*, dat op zijn beurt weer deel uitmaakt van het project *Licht op Escamp*.

Tijdens deze informatiebijeenkomst laat cursusleidster Marian Boyer acteur Rogier Helwig een verhaal vertellen over de bril van zijn oma, en actrice Ellen van Rossum vertelt over een Swarovski-kristal dat ze van haar vader kreeg. Het zijn beide prachtige en meeslepende verhalen, waar, met een aantal trucs van Boyer, zó een ontroerende theaterscène van te maken is, ondanks het koude tl-licht in de bibliotheek en de regen die tegen de raam slaat. En dat is ook precies de bedoeling: met verhalen uit de buurt, van de bewoners aan de slag te gaan en zo tot mooie theaterscènes te komen die uiteindelijk een plek zullen krijgen in de voorstelling *Licht op Escamp*, die zal spelen in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag.

SCHRIJVEN ALS GEREEDSCHAP

“Achter elke deur woont een verhaal”, licht Boyer haar fascinatie over de bewoners toe. Eigenlijk begon het allemaal in de zaak van haar zoon in de Staalstraat in Amsterdam. “Daar kwamen zo veel verschillende mensen. Op een gegeven moment bedacht ik dat het ontzettend interessant zou zijn om die mensen bij elkaar te brengen en om met hen te praten over de buurt waarin ze wonen.”

Het schrijven is daarbij een handig hulpmiddel. “Voor veel mensen ligt het schrijven niet voor de hand. Het is niet vanzelfsprekend voor ze. Maar het ambacht van het schrijven geeft ze wel een gereedschap om iets over de wereld te zeggen.”

Een van de aanwezigen heeft een duidelijk doel voor ogen met dit project. Ze is Antilliaanse en werkt bij de wijkbeveiligingswinkel. Daardoor ziet en hoort ze veel overwaterspeelt in de buurt. En dan met name de slechte verhalen. Met het schrijven over de buurt wil ze graag de positieve kanten van de Antilliaanse gemeenschap laten zien, om zo een tegenwicht te bieden aan alle negatieve geluiden. Een andere deelnemer vertelt dat ze al veel geschreven heeft. Korte verhalen, gedichten, van alles. Voornamelijk over haar eigen leven, over haar dochter die geëmigreerd is naar Australië en daar doodongelukkig zit ze te zijn en over haar onmacht die ze heeft staan wegschreeuwen tegen de zee.

WOORDENBRIJ VIA WEBLOG

Hoe mooi en indrukwekkend het verhaal ook is en hoe bijzonder het ook is dat deze mevrouw dat zomaar met ons wil delen, het roept wel enige vragen op over het doel van de cursus. Sommige deelnemers zullen misschien vooral hun eigen gal willen spuwen over de buurt of hun ei kwijt willen over hun eigen lief en leed. Hoe maak je daar dan ‘theatraal verantwoord materiaal’ van? Boyer: “Het is absoluut niet de bedoeling om een therapeutisch doel te dienen in de cursus. We willen de verhalen van de mensen uit de buurt als uitgangspunt gebruiken, maar door er vervolgens een vorm aan te geven, geef je het ook een schoonheid mee. Daarmee geef je de bewoners een manier om er iets anders mee te doen dan te klagen in een vormeloze woordenbrij via een weblog.”

Hoe goed dat kan werken, krijgen de deelnemers te zien in de scène die de acteurs improviseren naar aanleiding van het verhaal over het Swarovski-kristal. Met de opdracht van Boyer om juist zo min mogelijk te praten, ontstaat een prachtige eerste ontmoeting tussen vader en dochter die geen woorden hebben om uit te drukken wat ze op dat moment voelen.

SOCIAAL PROJECT?

Gaat het hier nu om een theaterproject of een sociaal project, zou je je kunnen afvragen. Volgens Boyer zijn die twee in dit geval niet te scheiden. Ze vormen een organisch geheel. Het uitgangspunt blijft het theater, gezien de uitvoering die op een gegeven moment zal gaan plaatsvinden. Maar de voeding voor die voorstelling is dit keer breder. Daardoor is de sociale component groter dan gebruikelijk. En dat is ook helemaal niet erg. Boyer: “Kunst hoeft niet met de rug naar de samenleving te staan om kunst te mogen heten. Het is de moeite waard voor de Nederlandse kunst om naar buiten te kijken naar de verhalen die daar te vinden zijn. Het is mooi om te ondervinden dat de wereld veel groter is dan je eigen kleine wereld.”

Hans Aarsman

Zegt de dood niet: 'Wat dacht u dan?

Ik ben de dood, vindt u het gek dat de mensen schrikken als ze me zien?

Waarom schrikt u zelf niet?'

Nee, dat zegt de dood niet.

(Zou ik zelf wel willen weten. Waarom schrikt u edelman niet?)

Begint de dood niet over. Ook probeert hij de edelman niet alsnog te laten schrikken.

De dood kruipt in zijn schulp.

Ja sorry, ik schrok zelf ook.

Uit *Boeman*

Hans Aarsman: "Boeman gaat over de dood. In eerste instantie wilde ik over het tegenovergestelde schrijven, namelijk onsterfelijkheid. Dat gaf genoeg stof tot schrijven, maar ik vond het allemaal zo stel-je-voor-ig. Toen ik al bijna klaar was, besepte ik dat ik niet meer wist waarom ik het schreef. De reden is, dat ik grote moeite heb met de dood. Het idee dat ik er niet meer zal zijn, vind ik een gruwel. 'Laat ik het daar dan over hebben', bedacht ik. 'Dan heb ik er zelf nog wat aan.' Nu is de tekst veel persoonlijker geworden. Een inspiratiebron voor mij is een gedicht van P.N. van Eyck dat ik op de middelbare school uit mijn hoofd moest leren. Het gaat over een Perzisch edelman die de Dood ter verantwoording roept omdat hij zijn tuinman heeft bedreigd. Ik hou van uitspraken waarvan je voelt dat er een waarheid achter schuilgaat, maar die zo paradoxaal zijn dat je ze niet echt kunt grijpen. Net als het leven zelf eigenlijk. Datzelfde gevoel heb ik bij dat gedicht. Er zit een grote incongruentie in, maar toch zou je als de Perzisch edelman willen zijn en de brutaliteit willen hebben om de Dood aan te spreken op zijn gedrag."

Suzanne Groenland

KORT NIEUWS

UITSTEL PETRAS WERKSESSIES

De jaarlijkse werksessies door PTa en Toneelgroep Amsterdam tijdens het festival TamTam hebben dit jaar geen doorgang kunnen vinden wegens ziekte van de Duitse regisseur/schrijver Armin Petras. De sessies staan nu voor TamTam 2009 op de agenda.

NIEUWE KRACHTEN

Joris van der Meer versterkt sinds september 2007 het dramaturgenteam van PTa. Productieleider Ricky Middendorp concentreert zich vanaf nu op de festivals in het zuiden; we bedanken haar voor haar inzet. Marloes van der Hoek verwelkomen wij in haar plaats als assistent artistiek leider.

OPDRACHTEN 2008

De schrijversequipe 2008 is bekend. Magne van den Berg, Rik van den Bos, Miriam Boolsen, Marcel Osterop en Anne Vegter ontwikkelen nieuw Nederlands repertoire binnen PTa. In deze nieuwsbrief (zie pagina's 6 en 7) presenteren we ze kort aan onze lezers. PTa gaat waar mogelijk lange verbintenissen aan met zijn auteurs en steunt daarmee de ontwikkeling van oeuvres.

WRITER IN RESIDENCE

Het PTa-programma Writer in Residence ging op 28 april van start. Tot juni werkt de Zuid-Afrikaanse auteur, producent en theatermaker/activist Mike Van Graan samen met vijf door PTa geselecteerde

schrijvers. Van Graan wordt gezien als het boegbeeld van het Zuid-Afrikaanse geëngageerde theater. De makers/schrijvers Guido Kleene, Carlo Scheldwacht, Hiekelen van den Herik, Miriam Boolsen en Radna Diels belichten onder Van Graans begeleiding elk een plek in onze samenleving die hen intrigeert, irriteert, verwondert. Presentaties zijn te zien op 15 juni in de Koninklijke Schouwburg Den Haag, in het Festival08, in aanwezigheid van Mike Van Graan en de groep schrijvers. De presentatie geschiedt in samenwerking met Koninklijke Schouwburg Den Haag.

BOEKWERK 3

In september verschijnt het langverwachte *BoekWerk 3*, onder redactie van Ditte Pelgrom en Sandra Tromp Meesters. Met artikelen, essay, de teksten van PTa-schrijfopdrachten en overzicht van de Toneelschrijfdagen. De vormgeving is ook dit keer in handen van Connie Nijman.

SCHRIJVERS KORT

► **Ditte Pelgrom** legt momenteel de laatste hand aan haar tekst *Valoefeningen*. Pelgrom ontvangt hiervoor een beurs van het Fonds voor de Letteren. Begeleiding, artistieke feedback en Proefsessies met publiek geschieden binnen PTa.

PTA-SCHRIJVERS 2008

Ieder jaar heeft PTa ruimte voor vier volledige opdrachten en een stimuleringsbeurs. Het opdrachtenbeleid is in de loop der jaren verfijnd: het accent ligt op de ervaren schrijver, op het mogelijk maken van oeuvres en op het uitplaatsen daarvan bij betrokken productiepartners. De stimuleringsbeurs wordt jaarlijks toegekend aan de – veelal jonge – schrijver wiens tekst unaniem is verkozen bij de jaarlijkse inzendingen Verse Tekst. Maak kennis met de Opdrachtschrijvers 2008.

MARCEL OSTEROP

Na zijn afstuderen als acteur aan de Amsterdamse Toneelschool (2004) speelde Marcel Osterop onder meer in *De dag en de nacht en de dag na de dood* van Esther Gerritsen onder regie van Alexandra Koch bij De Toneelschuur en Keetje van Heilbron van Heinrich von Kleist onder regie van Gerardjan Rijnders bij Toneelgroep Amsterdam. Vervolgens speelde hij bij Het Zuidelijk Toneel (HZN) in de voorstellingen *Fragmenten*, *Lichaam en De Pelikaan*, alle drie in een regie van Olivier Provily. Ook speelde hij bij Toneelgroep Oostpool in *Het eigen bloed* van Peer Wittenbols onder regie van Rob Ligthert. In 2005 schreef hij zijn eerste eigen tekst voor HZN, *Een soort van mooi*, die opviel door een sprankelende eenvoud. *Bloedjeuk* en *Gewürztraminer* volgden, en werden gespeeld onder zijn eigen regie. Het laatste gaat in 2009 op tournee voor het HZN. Voor Theatergroep Rauwster schreef hij in 2007 *Mezelf in elf stukken*.

Per januari 2009 beginnen Constance Kruis (actrice), Bregtje Radstake (zakelijk leiding) en Marcel Osterop (acteur/schrijver/regisseur) een nieuw gezelschap binnen Het Zuidelijk Toneel genaamd tg.Cargo. Het zal twee kleinezaalvoorstellingen per seizoen gaan maken en zich richten op nieuw geschreven materiaal. De eerste, het tweeluik *Bloedjeuk/Hartruis*, gaat vanaf februari 2009 op tournee.

MAGNE VAN DEN BERG

Magne van den Berg is vanaf het begin betrokken geweest bij het Platform Onafhankelijke Theaterauteurs. Zij studeerde in 1994 af aan de Mimeopleiding in Amsterdam en maakt sindsdien haar eigen voorstellingen. Tot 2000 werkte ze in samenwerkingsverband met Maartje Vos de Wael, sindsdien werkt ze zelfstandig en regisseerde een aantal van haar eigen teksten: *God woont in Texas*, *Op dagen van scherp licht* (i.s.m. Servaes Nelissen), *Korte stille meisje begint* en *Waar blijft Roel*. Daarnaast gaf ze spelles en was ze artistiek assistent bij drie producties van Olivier Provily/HZN en een van David Weber-Krebs/LISA. In 2005 ontving zij haar eerste schrijfp opdracht van PTa. Ze schreef daarvoor *Kale bomen ruisen niet*, voor de actrices Ria Marks en Jose Kuijpers. In 2007 ontving ze een beurs van het Fonds voor de Letteren voor de tekst *De lange nasleep van een korte mededeling*, die in 2010 zal worden gespeeld. Momenteel rondt ze een nieuwe tekst af voor de mimespelers René Geerlings en Esther Snelder.

Jose Kuijpers over het werk van Van den Berg: "Soberheid is bepalend voor het werk van Magne van den Berg. Haar teksten zijn kaal, scherp maar ook duister en onheilspellend. Ze kunnen vragen oproepen maar tegelijkertijd grote gevoelens verbergen. Hulpeloos en uitgekookt tegelijk."

RIK VAN DEN BOS

Rik van den Bos (1982) studeerde in mei 2008 af aan de Schrijfopleiding van de theaterschool in Utrecht. Zijn stukken zijn een zoektocht naar de juiste plek voor tekst tussen alle andere vormen van theatertaal. Daarin zoekt hij vaak de directe samenwerking op met acteur, vormgever en regisseur. Omdat 'de tekst' in zijn stukken niet meteen de hoofdrol krijgt, komt de ontoereikendheid van taal automatisch naar voren. We zien de mens en zijn poging, het mislukken of het slagen.

BERM, het eerste stuk dat Rik van den Bos niet in een directe samenwerking maakte, werd door de jury van PTa's Verse Tekst unaniem verkozen en zo ontving hij een stimuleringsbeurs. Verder schrijft hij momenteel zijn afstudeerstuk *Aurelia* onder begeleiding van Ko van den Bosch, en maakt hij in 2008-2009 voorstellingen bij verschillende theaterwerkplaatsen in Nederland.

ANNE VEGTER

Anne Vegter (1958) is naast dichter, proza-, toneel- en kinderboekenschrijver ook docente dramaschrijven en poëzie, performer en scriptbegeleider. Ze woont en werkt in Rotterdam.

In 1989 debuteerde zij met het kinderboek *De dame en de neushoorn*, dat meteen werd gelauwerd met de Libris Woutertje Pieterseprijs. Kort daarop volgde het door Geerten Ten Bosch rijk geïllustreerde *Verse bekken!* Beide boeken vielen op door de vrijheid in idee en idioom; ze werden in eerste instantie beschouwd als een affront tegen het 'opvoedende' kinderboek. Anne Vegter zette haar toon en ontwikkelde een eigen taaluniversum waarin genre, stijl en traditie immer de maat genomen werd.

Van haar hand verschenen in 1994 de verhalenbundels *Ongekuiste versies* en in 1999 *Harries hoofdingang* en de dichtbundels *het Veerde* in 1992 en in 2002 *Aandelen en obligaties*. Zij ontving voor haar bijdragen aan *Struisvogels op de Coolsingel*, een theatrale getuigenis van het bombardement op Rotterdam, in 2005 de Taalunie Toneelschrijfprijs. Voor haar gehele oeuvre ontving zij in 2004 de Anna Blaman Prijs. De jury: 'Ze is een schrijver die een moment oppakt, het als een vreemd voorwerp in haar hand houdt, het van alle kanten bekijkt, zich omstandig verbaast en die vervolgens een poging doet een zo groot mogelijk deel van deze veelzijdige werkelijkheid in woorden samen te vatten.' In 2006 verscheen een bundel sprookjes, *Sprookjes van de planeet aarde*, die over de hele linie zeer lovend werd onthaald. De wereld van Bosch of Dali, lijkt het wel, opnieuw verzonnen en herteld in een frisse eigentijdse sprookjestaal, schrijft De Morgen. Eind 2007 verscheen haar derde bundel gedichten *Spamfighter*, inmiddels bekroond met de VSBPublieksprijs.

MIRIAM BOOLSEN

Miriam Boolsen is een vaste gast bij PTa: ze kreeg ook in 2005 en 2007 een beurs van het platform. Ze is afgestudeerd aan de Regie Opleiding Amsterdam in 2003 en speelt, regisseert en schrijft. Na haar afstuderen werkte ze onder andere bij het Gasthuis en theater Citadel in Groningen. Voor Citadel schreef zij de tekst *Ga mee naar Groenland*, die zij ook zelf regisseerde. Voor PTa schreef ze de stukken *älmhult* en *1,2,3 Dood* – een sprookje over loslaten. *1,2,3 Dood* werd geproduceerd bij Het Lab, Utrecht met als spelers Carola Bärtschiger en Miriam Boolsen in de regie van Ine te Rietstap.

Verder schreef ze ook teksten voor Sylvie Huysman en Susan Gritzman & Yahya Gaier en werkt ze als literair vertaler.

Miriam Boolsen schrijft met simpele woorden over een wereld waar het grote in de kleine dingen zit. In haar teksten voert ze een gevecht om ja te kunnen zeggen in plaats van het makkelijke en verleidelijke nee. Om manieren te vinden waardoor je je onschuld terug kan winnen.

SCHRIJVERS KORT

► *Het innerlijkste hart* van en door **Ragnhild Rikkelman**, een opdracht ontwikkeld binnen PTa, sloot een succesvolle tournee af in de serie *Blind Date* van het TIN. De voorstelling is genomineerd voor de BNG Prijs voor Nieuwe Theatermakers. Rikkelman ontwikkelt momenteel nieuwe tekst die haar Theatergroep BARR in 2008 uitbrengt. Rikkelmans nieuwste is geënt op de gevolgen van het Balkanconflict. Ook voor deze tekst zal zij een beroep doen op het PTa-testprogramma.

► *Immovably Centred*, een PTa opdracht aan **Arnoud Holleman**, is uitgegroeid tot een cross-over tussen theater en beeldende kunst. Na de

schrijffase binnen PTa in 2007 ontwikkelde Holleman de tekst met mugmetdegoudentand verder tot de productiefase. *Immovably Centred* is te zien van 31 mei tot 22 juni 2008, in kunstencentrum De Appel in Amsterdam.

► In 2007 ontving **Jibbe Willems** een stimuleringsbeurs van PTa voor *De Negende Cirkel*. Inmiddels zijn drie nieuwe stukken van zijn hand getoond waaraan hij werkte binnen verschillende productiekernen. Een ervan ging onlangs in Duitsland in festivalpremière. Met de PTa-beurs onderzoekt Willems een nog ongekende kant van zijn schrijven.

PROEFSESSIES

Tussen tekst en voorstelling

Foto: Gerard Kogelman

De eerste Proefsessies, van Sara en het been van Judith de Rijke en Sommige mensen van Lot Vekemans (zie foto, met rechts aan tafel Jeroen Willems en Elsie de Brauw), waren te zien tijdens de laatste Toneelschrijfdagen.

Een klein publiek verzamelt zich op 30 maart op de 'zolderfoyer' van de Koninklijke Schouwburg in Den Haag. De aangrenzende kleine zaal van Het Paradijs is uitstekend geschikt voor intieme presentaties. Schuif je de gordijnen van de zwarte doos die het zaaltje is open, dan kijk je uit over een kalm Den Haag. Deze zondagmiddag is Het Paradijs gereedgemaakt voor de eerste Proefsessie van PTa. Proefsessies worden door het team omschreven als 'de beslissende fase tussen tekst en voorstelling. Ze vormen het slotakkoord van vele stappen tot aan de eindversie. Hierbij is het publiek betrokken. Daarna is het aan de spelers en regisseur om van de tekst een voorstelling te maken'.

In de Winterbrief stelden wij Judith de Rijke voor. In 2007 ontving zij een vrije opdracht. Een jaar later wacht zij in Het Paradijs, licht gespannen, op de eerste Proefsessie van het resultaat: *Sara en het been*. Met PTa's dramaturgen, acteurs en collega-schrijvers werd de tekst al geanalyseerd, waarna De Rijke verder werkte. Nu zit een groter publiek klaar. De sessie start met een interview. De Rijke vertelt over ontstaan en bron van haar tekst, en over haar schrijverschap. Over de inhoud van het stuk zelf wordt weinig verteld: het publiek leert het zo onbevangen mogelijk kennen.

SIMPELE MIDDELEN

Na het korte gesprek nemen de spelers Jacqueline Blom en Rogier Philipoom van het RO Theater hun plaatsen in. Zij hebben *Sara en het been* kort tevoren toegestuurd gekregen en zojuist in de artiestenfoyer een kleine repetitie achter de rug. Ook dramaturge Ditte Pelgrom schuift aan, om de regieaanwijzingen

te lezen. Met simpele middelen die PTa vanuit de hele schouwburg bijeen heeft gegaard, is op de vloer de omgeving gesuggereerd waarin het stuk zich afspeelt. Schetsmatig is een moderne woonkamer aangeduid, en de opstelling geeft alle ruimte aan de tekst.

Stukje bij beetje ontvouwt zich het verhaal van *Sara en het been*. De acteurs voeren de spanning op, wachten, laten stiltes vallen waar nodig. Blom en Philipoom zitten dicht bij hun publiek, zodat iedere overgang en ademteug mooi te volgen is. Hun manier van lezen biedt de kijker genoeg ruimte om bij de tekst te blijven, en het applaus beëindigt de sessie.

ZINNIGE ANTWOORDEN

De Rijke voegt zich na afloop bij de acteurs aan tafel. De schrijfster heeft een vijftal vragen die ze het publiek graag voorlegt. Discussies of een uitgebreid nagesprek zijn niet het einddoel. Tijdens Proefsessies gaat het erom een gemeenschap te vormen rond de schrijver, zodat een aantal laatste zaken nog helder wordt, bevestigd of wellicht herzien. In alle rust luistert De Rijke naar de zinnige antwoorden. We kunnen alleen maar raden wat zij denkt. Na afloop in de foyer blijkt de waardering voor een dergelijke betrokkenheid tussen schrijver en publiek wederzijds.

Marian Boyer

Op zondag 25 mei was in de Rotterdamse Schouwburg een drukbezochte Proefsessie van Boeman van Hans Aarsman, door de Vlaamse acteur Dirk Roofthoof. Het publiek beantwoordde vragen die Aarsman nog had voor hij de definitieve versie zal afronden.

Ik wijd de rubriek deze keer aan de eerste zin van een stuk. De eerste zin is een opening, een begin van een avontuur, iets wat je mee gaat maken, iets wat zich op verschillende niveaus gaat afspelen tussen mensen, een begin van een verhaal dat je misschien wel nooit meer loslaat nadat je gegrepen werd door de eerste zin. Er zijn al heel wat legendarische eerste zinnen opgetekend. De beroemdste zijn waarschijnlijk 'wie daar?' of 'wat een zooi!' of 'het heeft geen zin..', of net iets minder beroemd als 'ga zitten' of 'ik heb in betere oorden gescheten'.

Ikzelf begin mijn stukken meestal nogal ordinair met 'ha', 'hé', of 'heb je goed geslapen?' Absoluut niet spectaculair maar je kunt er in ieder geval nog alle kanten mee op. Het mooiste echter vind ik zelf de eerste zin waar zo veel in zit dat de rest van het stuk zich laat raden. Hiermee kom ik terug bij het onderwerp van mijn rubriek, en schrijf Willem de Wolf een brief.

Beste Willem,

Onlangs las ik een toneelstuk van jou. Het heet *lachen huilen* en eigenlijk is het geen toneelstuk, maar één scene tussen een jongeman en een meisje in een Chinees-Indisch restaurant. Ik hoorde de tekst ooit in een voorstelling van Sanne van Rijn. Zij heeft in 2002 jouw dialoog van vier A4'tjes, wat zeg ik, drieëneenhalf A4'tje, op weten te rekken tot een stuk van een dik uur. Dat is knap. Dat is knap van de maker maar het is ook knap van de schrijver die blijkbaar in staat is geweest om een tekst op te tekenen die tot avondvullend oprekbaar is. De meeste schrijvers hebben daarvoor heel wat meer pagina's nodig. Lieve Wim, in eerste instantie wilde ik je hele dialoog hier af laten drukken maar gezien de beperkte ruimte die ik heb, beperk ik me tot je eerste zin. Deze draagt namelijk de hele verdere dialoog in zich. In jouw eerste zin zit heel het drama tussen de jongen en het meisje al besloten. Een drama dat zich tergend langzaam en huilend rondom een rijsttafel en een meisje van de bediening afspeelt. Ik citeer je even, mag dat:

Helemaal precies op het juiste moment binnenkomen is me bij jou eigenlijk nooit gelukt... dat dacht ik toen ik daarnet over onze afspraak stond na te denken...

dat doe ik soms; vlak voor ik naar binnenga even stilstaan en nadenken over wat er gebeuren kan. En nu dacht ik: laat ik maar naar binnen gaan dan.

Magne van den Berg

SCHRIJVERS KORT

► *Hoop op een Hert*, een nieuwe tekst van **Marieke op den Akker**, vindt fasegewijs zijn weg bij het Productiehuis Brabant. Lezingen waren op 16 en 17 mei in Den Bosch, en zijn op 6 en 7 juni in Breda. In 2009 gaat het stuk naar verwachting in première, in de Verkadefabriek. PTa-dramaturg Joris van der Meer werd door Op den Akker gevraagd haar te begeleiden in de schrijffase.

► De PTa-opdracht door **Miriam Boolsen**, *1,2,3 Dood*, geproduceerd door Het Lab, speelde een succesvolle kleine serie in Utrecht. *1,2,3 Dood* werd geselecteerd voor het Tweetakt Festival 2008 en is binnenkort te zien op het Shäxpir Festival te Linz, Oostenrijk. De Duitse vertaling is momenteel in de maak. Boolsen ontwikkelt haar nieuwste tekst eveneens binnen PTa. Werktitel: *Als ik dronken ben, praat ik over Groenland*.

COLOFON

LENTEBRIEF

Eindredactie: Moon Saris.

Redactie: Magne van den Berg
Marian Boyer, Suzanne Groenland
en Erica Smits.

Vormgeving: Hiekeliën van den Herik

Opmaak: Margot de Heide

PTA-OPDRACHTEN

Hans Aarsman, Marike op den Akker, Bas Beerendonk, Magne van den Berg, Miriam Boolsen, Rik van den Bos, Marian Boyer, Hiekeliën van den Herik, Arnoud Holleman, Shishunk Ighes, Marcel Lenssen, Emanuel Muris, Marcel Osterop, Ragnhild Rikkelman, Ditte Pelgrom, Dirk van Pelt, Judith de Rijke, Annemarie Slotboom, Sandra Tromp Meesters, Anne Vegter, Lot Vekemans, Hannah van Wieringen, Jibbe Willems.

Meer over het PTa-opdrachtenbeleid op www.platformtheaterteams.nl

BIJDRAGEPARTNERS:

FAPK | Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+, VSBfonds, VandenEnde Foundation, Stichting ASK. Incidentele bijdragen door Amsterdams Fonds voor de Kunst, Lira Fonds, Stichting Libra, Prins Bernhardfonds Noord Brabant, Scholingsfonds Kunst & Cultuur.

PRODUCTIEPARTNERS:

Toneelschuur Haarlem, Koninklijke Schouwburg Den Haag, Rotterdamse Schouwburg, Theaterbureau Via Rudolphi.